

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

S. Francisci Xaverii E Societate Iesv Indiarvm Apostoli Novarvm Epistolarvm Libri Septem

Francisco <de Javier>

Romæ, 1667

Epistola XI. Patribvsv Pavlo Camerti, Antonio Gomezio, Balthasari Gago,
Societatis Iesv. Goam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46129](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46129)

EPISTOLA XI.

PATRIBVS PAVLO CAMERTI, AN-
TONIO GOMEZIO, BALTHASA-
RI GAGO, SOCIETATIS
IESV. GOAM.

*Gratia & pax Domini Nostri IESV Christi
sint' semper in nostris Anima-
bus. Amen.*

HOs paucos versus cursim vobis exaro,
quoniam scio deesse non posse, quin
vos delectet nosse, ut se iter hoc nostrum
habuerit, & de nostro Malacam appulsu.
Cocino solvimus vi. Kal. Majas, incredi-
bilem illic prius experti humanitatem Fran-
ciscanorum Patrum. exceperunt nos sum-
mâ, nec fuci ullius suspectâ, demonstra-
tione caritatis; quo illis nomine & debe-
mus, & semper debere fatebimur pluri-
mum. In cursu Malacensi consumpsimus
dies non totos quadraginta. Pervenimus
Malacam valentes ac vegeti, cum ego,
tum Pater Cosmus Turrianus & reliqui,
nullo languente, nullo ne nausâ quidem,
aut

aut tenui commotiunculâ tentato. Tempe-
 state usi fumus toto cursu percommodâ. Pi-
 ratarum Acenorum nec periculum nec su-
 spicio fuit. Adeò fortunare usquequaque
 navigationem istam Deo Domino Nostro
 placuit; cui maximas eo nomine & habe-
 mus & agimus, & rependi à vobis quo-
 que poscimus, Laudes & Gratias. Pridie
 Kal. Iunias in hunc portum Malacensem
 exscendimus. Exceptit me Præfectus & uni-
 versa Civitas à summis ad minimos, in-
 genti & benevolentissimâ significacione læ-
 titiæ. Primis ipsis congressibus Præfecto
 commendavi Iaponiense nostrum iter. Ob-
 tulit ad id prolixè quantum in se foret;
 moxque promissa in rem contulit non exi-
 guâ diligentiam. Hoc ille tam benevolo
 studio, & nos & Societatem universam
 sibi mirificè devinxit. Tanta enim eâ to-
 tâ curatione ejus eminebat in nos amor,
 ut suo sumptu, nostrâ propriè causâ, Lusit-
 anam navim armare mittereque in Iapo-
 nem voluerit: fecissetque, si reperiri navi-
 gium ad hoc aptum potuisset. Exclusus
 isto consilio, applicuit animum ad navem
 Sinensis formæ, quàm *Iuncum* vocant. Cujus
 navarchus Sina, Latro nomine, licet Ido-

Y lola-

lolatra , familiam tamen Malacæ habet. Ab hoc pollicente se nos rectâ perducturum in Iaponiam , Præfectus haud temerè credendum ratus homini Ethnico , Syngrapham exegit , quâ volens declarabat : se in istius promissi fidem opponere pignori uxorem cum re familiari universâ ; eâ conditione , ut nisi nostris ipsorum literis è Iaponiâ relatis constitisset , rectè nos illuc fuisse perductos juxtâ pacta , conjux quàm relinquebat Malacæ , & quidquid in Lusitanâ ditioe possidebat , Fisco manciparetur . Præterea nos idem Præfectus cunctis rebus ad navigationem istam usque Iaponem , & ad ibi Domicilium figendum , necessarijs , providentissimè , ac liberalissimè instruxit . Impendit quinetiam nummos aureos ducentos in munera offerenda Regi Iaponiæ , quò eum conciliare nobis , & propitium habere in Evangelij promulgatione possimus . Imus continuo cursu in Iaponem , sine ullâ in quoquam è Sinarum portibus morâ . Fortunabit , ut speramus , Dominus Deus Noster navigationem istam ; nosque salvos illuc perducet , ubi sanctum ejus nomen glorificetur , primùm per nos innotescens cæcis illis Gentibus .

Alfonso
die

die Sanctissimæ Trinitati sacro, primum Deo Sacrificium ritè obtulit, cum cantu & apparatu solemnè, Diacono & Subdiacono ministrantibus. Processit ordinata in pompam linteata multitudo Clericorum usque ad Ædes Sodalitij Misericordiæ, in quibus diversabamur, novumque Mystam, nobis quoque prosequentibus, ad majus urbis templum abduxerunt; reduxeruntque post Sacrum peractum eodem. In ipsâ functione mysterij ei adstiterunt Proëpiscopus & noster Franciscus Perezius, Diaconi partes obiit Pater Franciscus Turrianus. Ego eodem die ad concionem dixi. mirificè delectavit, & veneratione affecit intimâ populum tam augusta species sacrorum, quòd nunquam viderant primitias Divini Sacrificij adeò exquisitâ ceremoniâ offerri. Expecto literas à vobis fusè ac diligenter scriptas, quæ me planè ac singillatim doceant, cum de universo statu Collegij, tum de singulis Patrum ac Fratrum illic degentium; ut quisque valeat, quid agat, quantum proficiat, quâ industriâ, quo fructu, elaboret. Invidebitis mihi jucundissimum fructum animi, si me ullâ parte optatissimæ istius notitiæ fraudetis. Præterea sci-

re aveo, quot qualesve Socios è Lusitaniã
 profectæ naves exposuerint. qui numerus
 in ijs Sacerdotum, Clericorumve, quis
 adiutorum Laicorum sit. ecquid illorum
 aliqui valeant concionandi facultate? quan-
 ta? & quibus ij alijs polleant dotibus? Hoc
 propriè argumento duo triave folia mayo-
 ris chartæ velim expleri. Postremò de
 omnibus nostris in Comorino, Colani, Me-
 liapore, Armuziæ, Bazaini degentibus,
 facite ut sciam cuncta, sic tanquam ocu-
 lis præsens subijcerem. ultrà istas à ve-
 strum altero, P. P. Paule & Antoni, dan-
 das ad me literas, cupio significetis sin-
 gulis Patrum Fratrumque Nostrorum vobis-
 cum viventium, petere me majorem in-
 modum, uti ne graventur mihi proprijs Epi-
 stolis exponere statum animæ ipsorum. juva-
 bit, pro meo in singulos peculiari affectu,
 cognoscere quibus quisque à Deo coelesti-
 bus recreetur donis, quâ pace gaudioque
 fruatur animi, quàm alacriter, obsequendo
 Deo Domino Nostro, ad perfectionem ten-
 dat. Velim etiam, ut nomine omnium
 Indigenarum alumnorum unus aliquis ipso-
 rum, puta Iacobus à Mosambico, ad me
 scribat. nec nostri expectent dum mutuas
 ab

NOVARVM EPIST. Lib. 4. 341

ab ipsis eliciam præmittendis ad unum-
quemque meis ; ad quod sicut mihi cari-
tas abundat , ita (prout facilè omnes
vident) otium non suppetit . Hanc Epi-
stolam communicari cunctis ipsis volo . ro-
goque ut quisque velut sibi nominatim in-
scriptam accipiat . Istæ porrò chartæ uni-
versæ , prout aliàs monui , mittantur Ma-
lacam ad Franciscum Perezium , cujus cu-
râ rectè in Iaponiam ad me destinabuntur .
Cum ipsi vos quæso mementote , tum da-
te , amabo vos , operam ; ut omnes Pa-
tres Fratresque Nostri meminerint , Deo
impensè commendare quotidianis Sacrifi-
ciis ac precibus , planè uti meipsum , Do-
minum Præfectum Malacensem , cujus tam
luculenta in nos ac Societatem universam
extant beneficia , ut ijs rependendis planè
impares simus , nisi succenturiemus Dei Do-
mini Nostri Omnipotentem beneficentiam
in supplementum egestatis & imbecillitatis
nostræ , ne turpissimam ingrati animi con-
sciscamus labem . Literas quas Vlyssipone
Conimbricâ , Româ , P. Simonis aut alio-
rum è Societate recipietis inscriptas mihi ,
scitis jam mittendas esse Malacam nave
Bandam versùs soluturâ . fin ad tempus

Y 3 ad

ad id non occurrerint ; imponantur certe Regiæ celoci Ternaten Aprili Mense destinandæ , quâ etiam occasione non præmittetis Molucenses nostros latè de omnibus quæ in Europâ & per Indias memorabilia geruntur , certiores facere . Cæterum quas in fasciculo Europæarum ad me literarum observaveritis sigillo regio insignes , de illis hoc peculiariter mando : resignate exemplaria earum quæ primâ viâ venerint & legite , tum in fascem iterum compacta Malacam , ut dictum est , mittite . Cur has literas velim à vobis , Pater Paule , & Pater Antoni , prælegi , ea causa est , quod mentionem in ijs futuram arbitror duorum negotiorum , ad quorum plenam expeditionem , me absente , vestra erit opera necessaria . Scripsi ego dudum ad Regem de Dominâ Isabellâ olim Reginâ Molucarum (fuit enim Mater ejus qui ante Regem hodiernum illic regnavit) quæ matrona , meo cum ibi essem ministerio , Christianam suscepit Religionem . Scripsi pariter de Balthasare Velozo affini intimo Regis Molucensis (habet enim ejus in matrimonio Sororem) homine Nostræ Societatis amantissimo , & qui promovendæ conversioni

fioni Ethnicorum ad Christum, operam studiosissimè utilissimam navat. De his capitibus duobus responsurum mihi Regem, pro cæterâ ejus benignitate, sperare debeo; quin etiam verisimiliter expecto; quâdam regia diplomata, quæ istis ambabus de religione optimè meritis personis impetrare sum conatus, istis ad me literis jungenda. Si mea me opinio non fefellerit, oro etiam atque etiam vos, ut ista diplomata per navim regiam Mense Aprili ad Molucas Goâ profecturam, summâ curâ nostris Molucis degentibus commendetis. Sin Regis de his literæ tacebunt: nec ulla utriusque, aut saltem alteri horum inscripta charta regia toto fasciculo cernetur: tum vos ambo, Pater Paule & Pater Antoni, convenite confestim Dominum Prætorem, eumque magnoperè orate, ut inspici jubeat num in fasce novissimè perlato Chartarum ad ipsum Regiarum reperiantur decreta pensionis annuæ Reginae Isabellæ persolvendæ, aut certi honoris, vel immunitatis Balthasari Vellozo, Regis gratiâ, concessæ. Ea si fuerint inventa, impetrate à Prætoře, cum ut cætera cuncta quæ ad plenum regie liberalitatis effectum representandum opus

erunt ex se conferat ; tum ut ipsa diplomata vobis committat , curaturis ut ijs ad quos attinent , reddantur . Horum quod Reginam Isabellam spectat , sufficet commendare nostris Stationem Molucensem obtinentibus : Balthasari Velozo suum censeo vos ipsi proprio fasciculo , cum literis vestris , omni grati & obsequiosi animi significatione insignibus , inscribatis ; id sedulo agentes , ut intelligat : se cum præsentes nostros beneficijs amplectitur , omnium ubique Sociorum mutuum sibi gratiam , efficacibus semper in occasione officijs testandam , obstringere . Tibi jam Antoni Gomezzi , maximoperè , ac quàm possum efficacissimè , commendo ut impensè reverendis , ac Beatorum , propè dixerim , honore prosequendis , Patribus Ordinum Sancti Francisci , & Sancti Dominici , summam semper caritatem , demississimam reverentiam , studium obsequiosissimum in omnibus exhibeas , non modò universos eximiè colens , sed singulis , ut quisque occurrerit , per humanissima officia plenam fidem faciens veri ac syncerissimi amoris . Omnem autem ab eis dissensionem , aut simultatis initium quodvis ac speciem , cane pejus & angue

gue tibi cunctisque nostrorum vitandam statu-
 tue. In quo sic habete: prævertendis
 odijs, invidiæque ac suspicionibus semina-
 tricibus discordiarum in ortu ipso extin-
 guendis, efficacissimam fore operam con-
 spectæ semper in singulis nostrorum mini-
 mè fucatæ, sed ex intimâ demissione men-
 tis in externam humilitatem propensæ mo-
 destiæ. Hos autem sensus atque affectus er-
 ga spectatissimos illos tam illustrium Reli-
 gionum professores, nolo teneatis conclusos
 mentibus. exerite in opus visendis illis
 subinde officiosè, & quocumque per occa-
 siones, etiam studiosè captatas, licebit,
 honoris atque obsequij genere demerendis.
 sitque horum ipse populus testis; ut spe-
 ctato: alioqui cupidus contendentium inter
 sese Sacerdotum, nullum à vobis, aut ve-
 strâ ex causâ sperandum sibi tale spectacu-
 lum intelligat. Sed & ipsam plebem aut
 quidquid ibi cujusvis generis hominum est,
 ut vobis adjungatis, benevolosque redda-
 tis, ipsorum causâ curandum est. sicut enim
 duntaxat prodesse ipsis ad salutem animæ
 poteris. istius porrò non quæstuosæ, sed
 religiosæ popularitatis, ars spesque præci-
 pua in eo sita est, ut nullis non verbis,
 factis,

factis, gestibus in quotidianâ conversatione demonstretis modestissimam compositionem sese aspernantis animi, & verè fraternam inter vos mutuò, tum promiscuè ad omnes fuci expertem & promptam ad opus caritatem. Hoc, quantum ad amorem erga nostros attinet; tibi præsertim Pater Paule, qui cunctis isthic præes, dictum puta. & boni consule orari te hîc quoque, & obsecrari à me, ut nihil prætermittas, quo reddere te amabilem Fratribus Nostris qui à te reguntur possis, plurisque referre putes diligi te ab illis ex animo, quàm tibi eos ad nutum obsequi. Quod sequitur ad omnes isthic nostros pertinet, quos jam nunc moneo, stent parati animis, intentique ad signum, si fortè animadversâ rei melius in Iaponiâ, quàm isthic gerendæ facultate, ad uberiores eos messes evocavero frequentes. Auguror equidem deesse vix posse quin quamprimum à me illuc accersantur aliqui; cæteris, ubi pignus spei primis successibus accesserit, haud longo post intervallo secuturis. Date universi sedulam operam, ut Domini Episcopi vivam semper & ex animo pensam erga vos gratiam servetis. rolo autem

NOVARVM EPÍST.Lib.4. 347

tem contentos esse vos vestram ei cliente-
lam approbare meris honoris signis, & ste-
rili declaratione reverentiæ. ultra omnes si-
gnificationes venerationis infimæ, procedi-
te, quantum ipse sinet, ad communionem
laborum ipsius, & molis quâ prægravatur,
solicitudinis Ecclesiarum, parte, quantum
volet in vos deonerare, alacriter humeris
tollendâ, sublevate canitiem Patris Opti-
mi, Christianæ Religionis in his partibus
supremi Moderatoris: in cujus exhaurien-
dis omnis generis mandatis, atque adeo
exequendis vel nutu subostensis voluntati-
bus, non aliam volo vos Obedientiæ Ve-
stræ metam figere, quàm qui virium ve-
strarum extremâ contentione conantium,
ultimus finis est. Impertiam vobis dein-
ceps curam quæ me coquit rependendi,
pro mediocritate facultatis nostræ, quan-
tum debemus optimo & liberalissimo Regi
nostro pro magnis quibus non cessat nos
afficere beneficijs; quantum Lusitanis in
Indiâ degentibus pro studio quo nos in-
genti prosequuntur. Facile video haud
opis esse nostræ, aliam illis referre gra-
tiam, quàm procurandæ Lusitanorum, ubi-
cumque sive peregrinantur, sive Domici-
lium

lium habent, æternæ salutis, per Ecclesiastica Instituti Nostri ministeria, solerter & constanter insistendo. Ad hoc, opus præsertim est, Concionatoribus bonis, quales jampridem doleo in multis Lusitanorum, satis alioqui frequentibus & talis auxilij multum egentibus, miserè desiderari Colonijs. cui necessitati, ut grati animi officium non cogeret, instinctu communis caritatis succurrere deberemus. Eâ nunc præ cæteris inopiâ laborant Cocinum, & Bazainum. Hæc me causa subigit imperare tibi Pater Antoni Gomezi, in virtute Sanctæ Obedientiæ, ut eorum qui è Lusitaniâ proximè venturi expectantur, Concionatorum, unum confestim Bazainum, alterum Cocinum destines: etiam si duo tantùm advenerint; & reliquus postea nullus sit vestro Collegio Goano. nam isthic eas partes tu sustinere adhuc, ut fecisti hæcenus, poteris. Vide ne moram in hoc interponas ullam. nam præterquamquod ex animi mei sententiâ & certo iudicio sic jubeo; etiam fidem in hoc meam obstrinxi Domino Episcopo, cui scribo; me, ut id fiat, omni exceptione posthabitâ, mandasse. Deus Dominus Noster pro suâ
 infini-

infinitâ Misericordiâ imprimat penitens men-
 tibz nostris claram notitiam suæ Sanctif-
 simæ Voluntatis ; & simul vires spirituales
 nobis subministret ad ei obtemperandum ,
 non minori perfectione obsequij , quàm
 quâ illi obedivisse , in momento mortis
 nostræ gauderemus . Exposui vobis scri-
 ptis Cocino literis quàm necessarium sit as-
 signari Colani Societati Domum , in quam
 recipere se possint , & ex quâ prodire Pa-
 tres Nostri qui excolendis per Oram Co-
 morinensem Christianis insudant . in quam
 etiam congregari Seminarium , & ubi scho-
 la Institui Puerorum illius Tractûs , va-
 leat ; quò denique deportentur , & ubi
 curentur Operarij , qui succumbentes oneri
 laborum illius missionis immensorum , vi-
 ribz subinde fatiscentibus , in morbos inci-
 dunt gravissimos . Age , oro te , mi Fra-
 ter Antoni Gomezi , cum Domino Præto-
 re , cumque primario Quæstore , ut viam
 aliquam expediant tam non differendi Ope-
 ris repræsentandi ; mittendâ quamprimùm
 ad Patrem Nicolaum Colani diversantem
 aliquâ pecuniâ , vel alio subsidio , quò
 protinus inchoare rem tam urgentis usûs
 queat . Quæ mox subjungam te petunt
 Pater

Pater Balthasar Gage . egeo enim quadam in re tuâ operâ . Mandavi superiùs Patribus Paulo & Antonio , ut me certiozem faciant de rebus domesticis (hoc enim appellare vocabulo possum , quæ ad Personas , Domos , Acta , Sociorum qui sunt in Indiâ , pertinent .) Atqui vel necessaria , vel utilis certè , mihi est notitia eorum quoque quæ aut peregrè , aut ab Exteris geruntur . Hanc tibi ego Provinciam seposui , multâ fiduciâ caritatis in me tuâ . ne igitur , oro te , gravèrè scrutari chartas & Commentarios è Lusitaniâ perlatos Europæarum rerum , sciscitari etiam ex appulsis inde , sicque ex lectis auditivè mihi excerpere , quæ referuntur ad hæc capita . Qui sit status Romæ Societatis Nostræ ? Conimbricense Collegium quatenus creverit ? An & quinam è nostris utrobique sese offerant ad veniendum huc adjutum nos ? Negotium Missionis Æthiopicæ vigeat-ne adhuc , an omissum sit ? designatus-ne jam fuerit eò mittendus Patriarcha : & quàm mox soluturus nuntietur ? Simon Noster quid cogitet , quid agat ? per Indiam quid moliantur Reverendi Patres Ordinum Sancti Francisci & Sancti Domini-

minici ? quo fructu in Animarum culturâ
 elaborent ? utrum ipsis ex Europâ superve-
 nerint supplementa suorum , præsertim,
 Concionatorum ? velim etiam peculiariter
 me doceas ecquid valeat , ut floreat Opti-
 mus Amicus Noster Cosmus Agnezius ? qui-
 bus Domum ejus ac familiam Deus Do-
 minus Noster favoribus fortunet ? Addas
 ad extremum de te ipso , quibus cognitis
 gaudeam , de valetudine , de progressibus
 in viâ Spiritûs , de desiderijs agendi ma-
 gna , patiendi dura, pro Christi Gloriâ .
 Etsi hæc te spontè ac libenter meâ causâ ,
 pro tuâ humanitate , facturum scio ; addo
 tamen , ne merito obedientiæ frauderis , præ-
 cisum sic agendi imperium . Moneo ad
 extremum , ut proficiscendi signum à me
 promptus ac procinctus expectes . accersam
 enim te huc citiùs quàm opinaris . Ite-
 rùm te compello , Pater Antoni Gomezi ,
 enixè commendans , ut si nostri Comori-
 nenses ad te preces querelæque suas , vel
 Christianorum quos curant , detulerint , mi-
 serè interdum oppressorum vi & injurijs
 Præfecti ; ad illos sublevandos , omissis om-
 nibus , incumbas ; utarisque ad id operâ
 Ruyzij Gonzalis , qui Patronus & Pater
 cum

cum sit infelicitium illorum , idemque apud Prætorem gratiâ valeat , multum ad illos protegendos & poterit & volet . Superest ut in hoc periculo ancipitis , longæ , laboriosæ navigationis nostræ Iaponicæ , corroborari debilitatem nostram vestris universorum precibus exposcam . Oro igitur vos pariter omnes , quotquot Goanum istud Collegium incolitis . dignemini quotidianis Orationibus & Sacrificijs opem Divinam implorare Patri Cosmo Turriano , Ioanni Fernandi , Paulo Iaponi , & Socijs ejus duobus Manuëli Chinæ , & Amatori , tum postremò mihi . Audimus hic multà de Iapone quæ spe optimâ nos implent operæpretij ingentis ex nostrâ illuc profectiōne proventuri . narrant quippè albas ibi latè cerni ad messem fruges . tædere multos illic superstitionum avitarum . cupere non paucos audire de Christi Lege , cujus ad illos , cum non exiguâ commendatione , fama pervenit . Monstrantur literæ quorundam negotiantium in Siami Regno , testantes ; appulso illuc Iaponas aliquos , auditos fuisse cum dicerent : cupere populares suos adventum , in suas terras , Europæorum Sacerdotum , qui tradant

dant ipsis veram de Deo Doctrinam. In tantæ occursum spei advolamus alacres, gestientibus animis, & quodam augurio præfagæ fiduciæ, successûs sibi despondero quantosvis audentibus. Vtinam modò donorum auxiliorumque cœlestium, sine quorum affluxu copioso vanus omnis ad conversionem Gentium labor est, peccata nostra ne intercipient uberes allapsus. Valet. Malacâ die Festo Corporis Christi Anno CIOIOXLIX.

Vester in Christo intimus Frater

Franciscus.

Z

S.FRAN-